

NEBO OD DASAČA I KRALJ NA FRESCI: Drvene kapele nedovoljno prikazane u javnosti i turistima

Objavio **express** - 14. kolovoza 2023.

građevine, one su svjedoci vremena, vjere, ostavština hrvatskog graditeljskog, zanatskog, umjetničkog, nadasve duhovnog naslijeđa Hrvatske.

To su predivne drvene kapelice koje stoje od zagrebačkog Jakuševca, Velike Mlake, Velike Gorice, Gustelnice na Vukomeričkim goricama, a jedna je jednako posebna, iako nije drvena, nego kamena, u Veleševcu.

Od svoje skromnosti načinili su remek djela

Svaka je posebna na svoj način, odražava ljepotu, u jednu ruku zahvalu vjerničkog puka i graditelja Svemogućemu i svecima kojima su posvećen. Ljudi Turopolja i ostalih mjesta, kroz povijest, u svojem teškom životu naravno da su se nadali i utjecali Bogu, tražeći zdravlje, mir, dobru ljetinu i nadu da ovaj život ipak nije jedini, da postoji bolji, pravedniji, ljepši....

Iz te skromnosti nastale su na prvi pogled i skromne duhovne građevine, ali, kad se putnik namjernik malo raspita i pogleda ih uživo, shvati da one zapravo pršte ljepotom baš bog te jednostavnosti iz koje su nastala prava remek djela, prava vrela nadahnuća, graditeljske vještine i umjetničke ljepote.

Preseljena crkva

Primjerice, crkva Svetog Marka, na zagrebačkom Jakuševcu, dijeli sudbinu ljudi koji su se morali preseljavati, što od volje, što od nevolje. Naime, u Trnju, Na posjedu Erdödyjevih, tu bješe utemeljena župna crkva sv. Marka. Ta građevina od hrastovine stajala je tamo stajala do 1789. godine.

Zbog tada čestih poplava Save, preseliše je u Medvedno (zemljište župe sv. Marka), zatim u Rokšiće, da bi se na kraju, 1811. godine, skrasila u Jakuševcu. Bila je to karakteristična turopoljska drvena crkva, naglašenog predvorja, sa zvonikom usred krovišta, ponad ulaza u svetište. Silna preseljenja teško su je oštetila pa župljani na njenom mjestu 1832. godine, grade novu crkvu. Time jedna od prvih postbaroknih drvenih crkava nastaje izvan područja Plemenite općine turopoljske, na području turopoljskog crkvenog arhiđakonata. Vidjeti je uživo, poseban je doživljaj, a vjernici i danas ondje odlaze na bogoslužje...

Rijetka slika u naslijeđu

Kroz Jakuševac se može nastaviti voziti ravno, biciklom, motorom ili autom, a kad se u Mičevcu dođe na kružni tok, izađe na prvom izlazu, Velikogoričkom se dođe u Veliku Mlaku. Ondje je, pak, slična drvena ljepotica,

Turopoljskim majstorima trebalo je čak 270 godina da je urede do sadašnjeg izgleda. Građena je od hrasta lužnjaka. Prava je ljepotica na samo 10 kilometara od zagrebačke katedrale. To je predivna drvena kapela Svete Barbare u Velikoj Mlaci. Posebna je i zbog jedne slike. Ova je građevina najljepši primjer drvenog baroknog sakralnog graditeljstva Sjeverne Hrvatske. Brojkama urezanim na "pristašek", 1642. (gradnja kapele) i 1912. (dogradnja trijema), urezana je stoljećima duga tradicija turopoljskog tesanja i gradnje u drvu. Uz crkvu je prenesen jednokatni drveni čardak s trijemom od rezbarena drveta koji služi kao župni dvor i s crkvom čini skladnu cjelinu. U njezinoj unutrašnjosti nalazi se predivni krilni oltar iz 17. stoljeća s prikazima života i mučeništva sv. Barbare s jedne te Kristove muke s druge strane. Sačuvano je oko 150 oslikanih ploha s prikazima svetaca i biljnih motiva, mahom cvijeća. U kapeli se nalazi rijedak ikonografski prikaz sv. Kümernisse, raspete svetice s bradom. Ona se nije htjela udati za kralja Sicilije, zavjetovala se Bogu i molila se. Čudom su joj narasli brkovi i brada. Od svadbe nije bilo ništa. Njezin otac se razbjesnio. Dao ju je mučiti i na kraju razapeti. Scena raspete bradate svetice prikazana je u kapeli sv. Barbare i kao takva jedina je koja nam je predana u nasljeđe.

Mila trobojnica na pročelju

Od kapelice svete Barbare vožnjom automobilom treba desetak minuta do Pleškog polja u Velikoj Gorici. Ondje je pak svjedok vremena, kada su dobrostojeći ljudi ostavljali naslijeđe svojem kraju, narodu, zemlji, a ne kao danas, samo skupe automobile i nekretnine svojoj djeci.

Drvena kapela Ranjenog Isusa u Pleškom polju zavjetna je kapelica Rozalije Plepelić. I danas ima izgled kao i nakon gradnje 1896. godine. Podignuta je od hrastovih greda, izuzetna po posebnom rješenju gradnje trijema s neobično položenim zvonikom zbog kojeg je zabatno krovšte produženo tako da se zvonik naslanja na dva stupa trijema i proteže na stupovima. Grede zabata bogato su ukrašene. U kapeli se nalazi križni put rađen u drvetu, rad domaćeg kipara naivca Mate Mihinice, nastavljača tradicije turopoljskih majstora u drvetu. Na pročelju kapele ispisana je bojom godina 1896. što prema tipu kapele i načinu obrade planjki (drvenih greda) može odgovarati godini izgradnje. Temeljne su grede, isto tako i stijene, piljene i spojene na "nemški" odnosno njemački vugel (kut). Streha je optočena zupcima u obliku kapljica, koje su baš kao i drugi ornamenti na pročelju kapele obojeni bojama hrvatske trobojnice: crven, bijeli, plavi. Zidove interijera krase Križni put izvornog umjetnika u drvu Mate Mihinice iz Obrezine.

Kralj Zvonimir na fresci

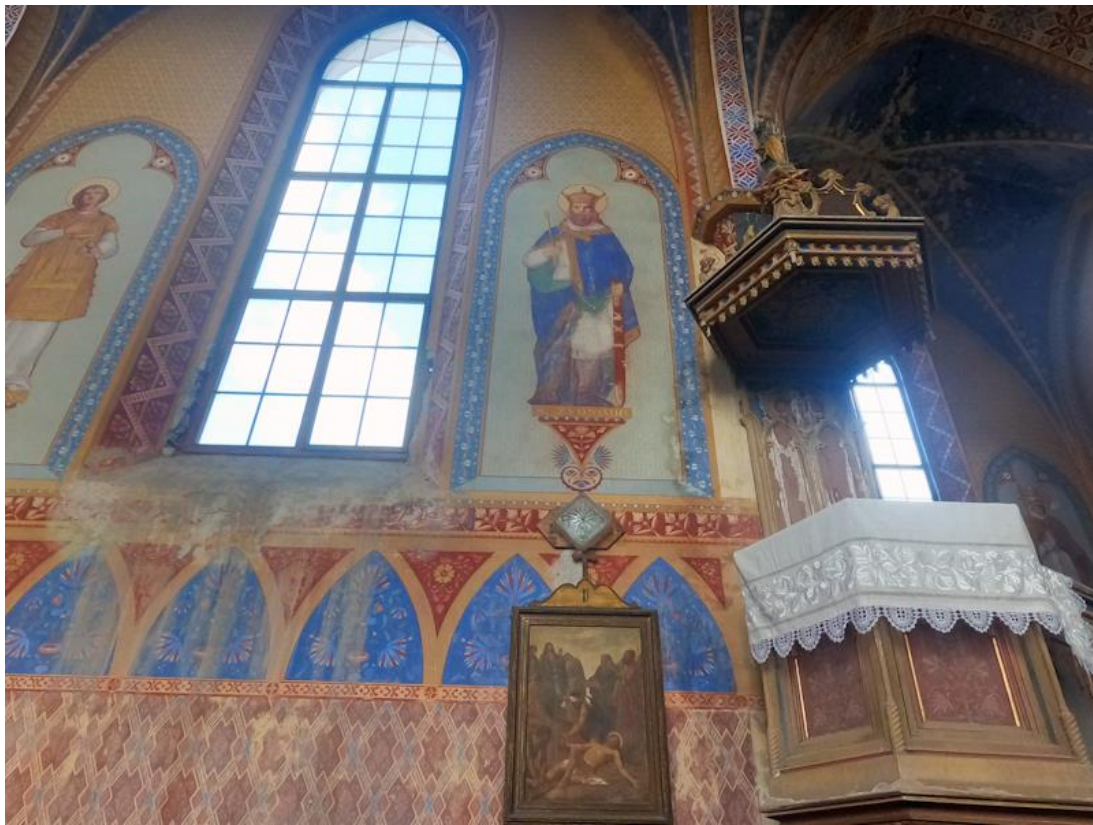
Od Velike Gorice, do Veleševca uz u Savu, treba se provesti samo 25 kilometara. Ondje je pak predivna neogotička crkva, mala katedrala, kako je neki zovu, crkva Svetog Petra.

Malo ljudi zna da je ovo predivno zdanje jedno najzanimljivijih graditeljskih primjera neogotike u Hrvatskoj. Pa i šire! I da je u njoj slika našeg svetog kralja Zvonimira. Iako je arhitekturom i unutrašnjošću ima malo premaca u

navodi Institut za povijest umjetnosti.

Gradili su je samo dvije godine – od 1869. do 1871. prema modificiranim projektima češkog arhitekta Carla Rziwnatza. Od mnoštva predivnih detalja, pažnju plijeni freska s prikazom Svetog kralja Zvonimira! Otkud naš kralj koji nikad nije beatificiran, na fresci kao svetac?

Omiljeni svetac na vrh brda

U vjerničkom kršćanskom puku omiljeni svetac, sveti Ante Padovanski, dobio je svoju kapelicu u Gustelnici, selu na uzvisini na Vukomeričkim Goricama i to na mjestu prve kapele iz druge polovine 17. st., – 1888., a posvećena je 1889.

Svojim izgledom i specifičnim načinom gradnje "na žale" razlikuje se od domaćeg tradicionalnog načina gradnje. Unutrašnje stijene obložene su daskama višebojno oslikanim ornamentikom geometrijskih i stiliziranih vegetabilnih motiva koji podsjećaju na motive s narodne nošnje, navode stručnjaci. Nacrt kapele izradio je dr. Hermann Bollé, da, onaj Bollé koji je projektirao i pola Zagreba, a gradila ju je družina različitih majstora iz Štajerske, Mađarske, Njemačke i Hrvatske.

Na internetu su dostupni podaci o ovim predivnim sakralnim pučkim građevinama, no dojam je da ta baština nije dobro predstavljena široj javnosti, poglavito stranoj. Nisu za to, možda, krive ni turističke zajednice, koliko turistički djelatnici, da je uvrste u svoje turističke rute s vodičima, jer, računice ima – samo Zagreb na godinu posjeti milijun turista. Zasigurno bi trebale biti izletnička odredišta i za školarce, jer zbilja imaju što vidjeti – nebo od dasaka kako je o tim drvenim kapelicama pisao putopisac Matko Peić...

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.